

Broj: 01-83/22
Podgorica, 21.03.2022. godine
MK

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl. list CG", br. 42/11 i 32/14) nakon završenog postupka po pritužbi daje

MIŠLJENJE

I Uvod

1. XY. podnijela je pritužbu u vezi sa ostvarivanjem prava djeteta.

U pritužbi, koju je podnijela u ime svog sina je navela: da je XY. njen sin, učenik šestog razreda JU OŠ „Milorad Musa Burzan“ u Podgorici; da trpi mobing od strane nastavnice istorije WZ; da je zbog ponašanja nastavnice uputila prigovor odjeljenskom starješini koji je ulagao napore da se riješi problem; da ga ponašanjem nastavnica omalovažava, da se odjeća poniženo, nesigurno; da je zbog svega, 7.12.2021. godine, školi pisanim putem podnijela prigovor na ophođenje nastavnice W. ali da nije problem riješen, jer se, kako navodi, maltretiranje nastavilo 1.02.2022.g. kada je počelo drugo polugodište.

II Postupanje Zaštitnika

2. Zaštitnik je pokrenuo ispitni postupak i zatražio izjašnjenje od OŠ „Milorad Musa Burzan“ u Podgorici.

U izjašnjenju v.d. direktorice škole br. 338 od 4.03.2022. godine (kod Zaštitnika primljeno 14.03.2022.g.) u kojem se navodi: da je upoznata sa problemom od strane roditelja učenika XY u novembru 2021. godine; da je po saznanju obavila razgovor sa odjeljenskim starješinom i predmetnim nastavnikom W.Z.; da je odjeljenski starješina tom prilikom upoznao sa situacijama koje su se dešavale i ranije, ali su prevazilažene uz jegovu koordinaciju; da je obavljen razgovor sa učenikom X.Y. uz prisustvo sekretara škole i pomoćnice direktora i roditeljima je data povratna informacija; da su roditelji zadovoljni održanim sastankom; da je nastavnica W, nerijetko opravdano odsutna (usljed zdravstvenog stanja); da je sa njom obavljen telefonski razgovor i skrenuta joj je pažnja na probleme u komunikaciji sa učenikom, što je ona, kao direktorka uradila više puta do sada; da je nastavnica W, ponovo privremeno spriječena za rad (bolovanje), iz kojih razloga inspektor nije mogao da obavi razgovor sa njom i čuje njenu stranu priče; da je dogovoreno da se po povratku nastavnice na posao, organizuje zajednički sastanak, kako bi dali konkretne preporuke i sugestije da bi se problem uspješno prevazišao.

III Utvrđene činjenice

3. Iz pritužbe, dostavljenog izjašnjenje proizilazi:

- da je X.Y. učenik VI razreda JU OŠ „Milorad Musa Burzan“ u Podgorici, u više navrata imao problem sa nastavnicom istorije u toj školi, W.Z, koja se prema njemu nije adekvatno ponašala;
- da je u novembru 2021. godine, o problemu obaviještena, v.d. direktorice škole;
- da je u vezi rješavanja problema obavljeno više razgovora, uz učešće odjeljenskog starješine škole, i drugih predstavnika Uprave;
- da su se i ranije dešavale slične situacije koje su prevazilažene uz koordinaciju odjeljenskog starješine;
- da je direktorka obavila razgovor i sa učenikom i održan je sastanak sa roditeljima učenika;
- da je sa nastavnicom W, obavljen razgovor telefonom imajući u vidu da je u tom trenutku bila na bolovanju;

- da je od 2.02.2022. godine, nastavnica W. na bolovanju, te će po povratku na rad biti organizovan zajednički sastanak i date sugestije.

IV Relevantni propisi

4. Ustavom Crne Gore („Sl. list CG“ br.1/7) utvrđeno je:

Dijete uživa prava i slobode primjerno njegovom uzrastu i zrelosti. (Član 74/1)

Jemči se pravo na školovanje pod jednakim uslovima. (Član 75/1)

5. Konvencijom o pravima djeteta UN-a, garantovano je:

U svim akcijama u vezi s djecom, bez obzira da li ih poduzimaju javne ili privatne društvene dobrotvorne institucije, sudovi, upravne vlasti ili zakonska tijela, najbolji interesi djeteta biće od prvenstvenog značaja. (Stav 1,Član 3)

Države-potpisnice će osigurati djetetu koje je u stanju da oblikuje svoje vlastite stavove pravo da slobodno izražava takve stavove po svim pitanjima koja se tiču djeteta, a stavovima će se pridavati odgovarajuća važnost u skladu sa uzrastom i zrelošću djeteta. (Član 12.)

6. Opštim zakonom o obrazovanju i vaspitanju ("Sl. listu RCG", 31/05, 49/07, "Sl. listu CG", br 21/09... 45/10, ..., 44/13, . . . 47/17), propisano je:

Obrazovanje i vaspitanje ima za cilj da:

- 1) obezbijedi mogućnost za svestrani razvoj pojedinca, bez obzira na pol, životno doba, invaliditet, socijalno i kulturno porijeklo, nacionalnu i vjersku pripadnost i tjelesnu i psihičku konstituciju;
- 2) zadovolji potrebe, interesovanja, želje i ambicije pojedinca za cjeloživotnim učenjem;
- 3) omogući postizanje međunarodno uporedivog nivoa znanja, vještina i kompetencija;
- 4) razvija svijest, potrebu i sposobnost za očuvanje i unapređenje ljudskih prava, pravne države, prirodne i društvene sredine, multietičnosti i različitosti;
- 5) razvija svijest o državnoj pripadnosti Crnoj Gori i njenoj kulturi, tradiciji i istoriji;
- 6) omogući pojedincu, u skladu sa sopstvenim mogućnostima, uključivanje i participaciju na svim nivoima rada i djelovanja;
- 7) razvija svijest o nacionalnoj pripadnosti, kulturi, istoriji i tradiciji;
- 8) doprinosi ostvarivanju strateških ciljeva Crne Gore.(čl. 2)

Ustanova je autonomna u obavljanju svoje djelatnosti, u skladu sa zakonom. (čl. 6/1)

U ustanovi nije dozvoljeno: fizičko, psihičko i socijalno nasilje; zlostavljanje i zanemarivanje djece i učenika; fizičko kažnjavanje i vrijeđanje ličnosti, odnosno seksualna zloupotreba djece i učenika ili zaposlenih i svaki drugi oblik diskriminacije u smislu zakona. (čl. 9a)

U postupku rješavanja konflikata među djecom, učenicima, roditeljima i zaposlenim u ustanovi mogu se angažovati posrednici, u skladu sa zakonom. (Školska medijacija Član 9b)

Direktor ustanove:

- 1) planira, organizuje i rukovodi radom ustanove;
- 2) organizuje racionalno i efikasno izvođenje obrazovnog programa;
- 3) obezbjeđuje jednakost učenika u ostvarivanju prava na obrazovanje i vaspitanje, u skladu sa njihovim sposobnostima;
- 4) priprema predlog godišnjeg plana rada i odgovoran je za njegovo sprovođenje;
- 5) rukovodi radom nastavnčkog, odnosno stručnog vijeća;
- 6) vrši izbor nastavnika, stručnih saradnika i drugih zaposlenih u ustanovi;
- 7) predlaže akt o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta;
- 8) vrši stručno-pedagoški nadzor;
- 9) odlučuje o pravima i obavezama zaposlenih, u skladu sa zakonom;
- 10) podstiče stručno obrazovanje i usavršavanje nastavnika i predlaže njihovo napredovanje;

- 11) donosi plan unapređenja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada ustanove;
- 12) zastupa i predstavlja ustanovu i odgovoran je za zakonitost rada ustanove;
- 13) saraduje sa roditeljima i sredinom;
- 14) obrazuje komisije za provjeru znanja učenika u toku trajanja nastave, na zahtjev učenika, roditelja ili staratelja;

15) obavlja druge poslove, u skladu sa zakonom i statutom ustanove. (čl. 82/1)

„Odjeljenjski starješina analizira vaspitne i nastavne rezultate odjeljenja, brine se o rješavanju vaspitnih i nastavnih problema pojedinih učenika, saraduje sa roditeljima, izriče opomene i predlaže ostale vaspitne mjere, obavlja i druge poslove, u skladu sa zakonom i statutom.“ (član 92 st 1)

Škola obezbjeđuje učeniku sljedeća prava:

3) da iskaže mišljenje o radu nastavnika;

7) na blagovremenu i potpunu informaciju o svojim pravima i obavezama;

8) na zaštitu od svih vrsta nasilja u školi diskriminacije, zlostavljanja i zanemarivanja; (Prava učenika, Stav 3., 7. i 8., Član 97.)

7. Pravilnikom o organizaciji stručnog usavršavanja nastavnika i načinu izbora autora programa stručnog usavršavanja ("Službeni list Crne Gore", br. 063/16)

Stručno usavršavanje nastavnika (u daljem tekstu: stručno usavršavanje) podrazumijeva kontinuirani profesionalni razvoj nastavnika kao unapređivanje vještina i kompetencija nastavnika kroz učenje, praktičan rad i istraživačku djelatnost, sa ciljem unapređenja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada i razvoja postignuća učenika i djece. (Član 2/1)

Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl. list CG" br. 42/11 i 32/14) propisuje:

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.

Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o tome šta treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje. (član 41)

V Zaključna ocjena

9. Na osnovu sprovedenog postupka proizilazi da je u više navrata, učenik X.Y. imao problem sa nastavnicom istorije W.Z. u JU OŠ "Milorad Musa Burzan" u Podgorici, kada je omalovažavan i ponižen te da je obezvrjeđivano njegovo znanje, a koje navode škola nije negirala. Takvo postupanje nastavnice, nije u skladu sa ciljevima obrazovanja i vaspitanja, a takođe nije ni u najboljem interesu učenika.

10. Sa problemom koji se odnosio na omalovažavanje učenika i obezvrjeđivanje njegovog znanja, upoznat je razredni starješina, kao i uprava škole, u novembru 2021. godine. Zapaža se da su predstavnici škole, preduzimali mjere i radnje u cilju razrješenja problema sa kojima se suočio učenik, koji je po navodima roditelja imao i druge probleme koji su nastali zbog ophođenja nastavnice (strah od prozivke, problemi sa ishranom, anksioznost i dr.). Problem se nastavio i u početkom II polugodišta školske 2021/2022 godine, kada je učenik ponovo doživio neprijatnosti. Međutim, već od sledećeg dana, predmetna nastavnica je na bolovanju.

11. Zaštitnik zapaža da je usljed odustva nastavnica W, nadležna inspekcija nije bila u mogućnosti da sa njom razgovara, kako bi se i ona izjasnila na okolnosti. Uprava škole je telefonskim putem razgovarala sa nastavnicom, kako bi joj se skrenula pažnja.

12. Direktocia Škole je obavila razgovor sa učenikom X.Y, a njegovi roditelji su naveli da je odjeljenjski starješina razgovarao i sa ostalim učenicima odjeljenja u cilju preispitivanja postupanja nastavnice, gdje se ističe da su oni potvrdili da je nastavnica verbalno uznemirila X.Y. U izjašnjenju škole se ne navodi da je sa učenikom X.Y. obavljan rad od strane pedagoško-psihološke službe, radi prevazilaženja problema sa kojima se suočio.

13. Ovakav stav prosvjetnog radnika prema djetetu, po mišljenju Zaštitnika je nedopustiv i podsjećamo da škole nisu samo obrazovne ustanove i ne smiju zanemarivati veoma važnu vaspitnu ulogu koju imaju. Naime, učionica

je mjesto gdje se djeci prezentuju mjerila vrijednosti, propagira nenasilna komunikacija i savladavaju osnovne radne i životne vještine, kroz savladavanje obaveznog nastavnog programa.

14. Nacionalno zakonodavstvo, kao i Konvencija UN o pravima djeteta, obavezuju državu da zaštiti dijete od svih vidova zlostavljanja, kao i da se pri održavanju discipline u školama aktivnosti i mjere sprovode bez odlaganja uz poštovanje ljudskog/dječijeg dostojanstva. Kod činjenice da su se ovakve situacije i ranije dešavale, mišljenja smo da je neophodno intezivno raditi kako sa učenicima tako i sa nastavnim kadrom u cilju edukacije o različitim oblicima nasilja i štetnosti posljedica koje nasilje ostavlja na pojedinca, posebno na dijete. U slučajevima kada se prava djeteta ipak povrijede neprofesionalnim postupanjem u obrazovnoj ustanovi, pedagoško psihološka služba mora sprovoditi programe sa djecom u cilju otklanjanja posledica takvog postupanja.

15. Naglašavamo da je škola dužna da preduzme sve potrebne mjere i radnje kako bi učenici ostvarivali pravo na obrazovanje shodno propisima, kao i ciljevima obrazovanja. Naime tendencije u obrazovanju su da svi učenici dobiju kvalitetno obrazovanje, a uloga Škole i njenog rukovodioca sa raspoloživim mehanizmom, je da ovo očekivanje sprovodi u djelo, odnosno da nastoji da se obezbijedi kvalitet nastave i učenja. Motivisan učenik treba da bude produkt dobrog odnosa škole i roditelja/staratelja. Istovremeno najbolji interes djeteta ostvaruje se u zajedničkom radu škole i porodice i nastavnika. Iako je nastavnica na koju se odnosila pritužbe privremeno spriječena za rad (bolovanje), Zaštitnik smatra da je, po njenom povratku na rad, a imajući u vidu da su se „i ranije dešavale situacije“ kako navodi škola u izjašnjenju, potrebno sprovesti odgovarajuće aktivnosti, te eventualno procjenu njene uspješnosti i kvaliteta nastave koju predaje. Takođe uprava škole treba da podstiče i podržava stručno usavršavanje nastavnika.

16. Konvencija o pravima djeteta UN propisuje dostupnost, pristupačnost, prihvatljivost i prilagodljivost kao svojstva obrazovanja. Upravo se prihvatljivost odnosi na kvalitet obrazovanja, što podrazumijeva kvalitet nastavnih metoda i nastavnog plana i programa. Sljedstveno tome obrazovanje treba da bude u skladu sa stanjem i potrebama đaka.

Na osnovu utvrđenog stanja, a u cilju ostvarivanja prava i najboljeg interesa djeteta, Zaštitnik

P R E P O R U Č U J E

JU OŠ „Milorad Musa Burzan“ u Podgorici:

- da psihološko pedagoška služba obezbijedi osnovne informacije i stručnu podršku i pomoć zaposlenim u školi u prepoznavanju nasilja (pa i verbalnog), i aktivnostima koje se u tim slučajevima preduzimaju;
- da sprovede proces samoevaluacije sa akcentom utvrđivanja stanja u nastavnom predmetu istorija i izvrši procjenu kvaliteta rada nastavnice W. (po njenom povratku na rad) i u skladu sa tim preduzme odgovarajuće mjere;
- da se u narednom periodu prilikom rješavanja problema blagovremeno uključi stručna službe škole, u cilju pomoći učeniku/ci, olakšavanja komunikacije te poboljšanja odnosa na relaciji učenici –nastavnik.

Škola je dužna da Zaštitniku u roku od 30 dana od dana prijema ovog akta, dostavi izvještaj o radnjama preduzetim na izvršenju preporuka.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA
CRNE GORE
Snežana Mijušković

D-na:

- JU „Milorad Musa Burzan“ u Podgorici
- Podnosiocu/teljki pritužbe
- a/a